

- интеграция детей с особыми потребностями: социокультурные стратегии и перспективы». – СПб.: Изд-во политехнич. университета, 2009. – С. 320–322.
3. Королева, И.В. Кохлеарная имплантация глухих детей и взрослых / И.В. Королева. – СПб.: Каро, 2008. – 752 с.
 4. Лёве, А. Развитие слуха у неслышащих детей: История. Методы. Возможности / А. Лёве. – М.: Академия, 2003. – 224 с.
 5. G. Preisler, A.-L. Tvingstedt and M. Ahlström. Psychosocial follow-up study of deaf preschool children using cochlear implants // Blackwell Science Ltd, Child: Care, Health & Development – 2002 – № 28 (5) – P. 403-418.
 6. Marie-Eve Bouchard, Christine Ouellet, Henri Cohen. Speech Development in Prelingually Deaf Children with Cochlear Implants // Language and Linguistics Compass – Volume 3 – Issue 1 – pages 1–18, January 2009.

This article focuses on the problem of designing an electronic diary of interaction between teacher and parents of child with cochlear implants.

Keywords: cochlear implantation, child with cochlear implants, interaction, electronic diary.

Отримано 19.9.2013

УДК 37.013.82 : 376.2

*А.Г. Шевцов
В.Б. Бажмін*

ОРТОПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПІДЛІТКІВ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ В СИСТЕМІ НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНІЙ РОБОТИ

У статті викладені методологічні засади допрофесійної підготовки підлітків з порушеннями опорно-рухового апарату в системі навчально-реабілітаційній роботі, система критеріїв та показників допрофесійної готовності з точки зору ортопедагогіки.

Ключові слова: ортопедагогіка, підлітки з порушеннями опорно-рухового апарату, допрофесійна підготовка.

В статье изложены методологические основы допрофессиональной

підготовки подростків с порушеннями опорно-двигательного апарата в системі учебно-реабілітаційної роботи, система критеріїв і показателів допрофесійної готовності с точки зору ортопедагогіки.

Ключевые слова: ортопедагогіка, подростки с порушеннями опорно-двигательного апарата, допрофесійна підготовка.

Даний матеріал присвячено проблемі формування готовності до майбутньої професійної підготовки та професійного реабілітування, ефективного працевлаштування та трудової діяльності підлітків з порушеннями опорно-рухового апарату.

В основі концепції цього дослідження лежить теза про те, що системне формування готовності осіб зі стійкими порушеннями здоров'я до майбутньої професійної підготовки та трудової діяльності у підлітковому віці значно підвищить ефективність їх професійної реабілітації у майбутньому. І, таким чином, питання допрофесійної (передпрофесійної) підготовки таких старшокласників з порушеннями психофізичного розвитку є самостійною корекційно-педагогічною проблемою і заслуговує на ретельне комплексне вивчення та наукове обґрунтування. Хоча принципи такої корекційно-реабілітаційної діяльності стосуються всіх нозологій, деякі підходи ми проаналізуємо саме на прикладі дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (ПОРА), оскільки це одна із найбільш розповсюджених категорій учнів в системі інклюзивної середньої освіти та системі навчально-реабілітаційних закладів в Україні і проблема ефективного працевлаштування саме цієї категорії молодих осіб є найбільш масовою. Такий погляд на методологію питання дасть нам можливість застосувати основні принципи новітньої наукової галузі дефектології – ортопедагогіки до цієї проблеми [1].

Кінцевою метою нашої праці є закладення методологічних основ для розробки та експериментальної апробації методики допрофесійної підготовки підлітків з ПОРА до майбутнього професійного навчання та професійної трудової діяльності.

Здобуття професії, трудова діяльність, ефективне працевлаштування, досягнення професійних та кар'єрних успіхів особою з інвалідністю розглядається нами як єдиний безперервний реабілітаційний процес і допрофесійна підготовка у цій площині може тлумачитися як «допрофесійне реабілітування». Таким чином на процес допрофесійної підготовки розповсюджуються всі закономірності та принципи, що стосуються загальних основ комплексного реабілітування [2].

Проте, почати розгляд цього питання необхідно з розгляду поняття «допрофесійна підготовка», яке у площині корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку може набувати

дещо іншого змісту, ніж це прийнято в загальній педагогіці.

Термін «допрофесійна підготовка», або «передпрофесійна підготовка» було заявлено і набуло поширення у зв'язку з рекомендаціями ЮНЕСКО і Міжнародної конференції праці (1965) з професійно-технічної освіти і підготовки, згідно яким рівень трудового навчання в загальноосвітніх школах визначений як передпрофесійний.

Цьому педагогічному явищу в сучасній літературі приділяється багато уваги. Проте це поняття, як власне і процес, що він позначає, іноді розглядаються досить вузько: 1) у розумінні поняття «профільного навчання», або 2) через редукцію цього процесу до процедур «професійної орієнтації».

Що стосується останнього, напевно, що процес професійної орієнтації вочевидь входить у комплексну систему допрофесійної підготовки як її складова частина і ніяк не може цю систему замінити повністю.

Так саме ми не можемо погодитися і з першим підходом, через те, що профільне навчання є, безумовно, необхідною і важливою складовою допрофесійної підготовки, проте ми не можемо обмежитися ним у допрофесійній реабілітації молоді людини з інвалідністю. Адже профільне навчання, спеціальна допрофесійна підготовка підлітків направлена на формування властивостей особистості (переважно «знанієвої» сфери), необхідних для обраної спеціальності.

Але підлітку необхідна також і універсальна допрофесійна підготовка, тобто, формування загальних властивостей психофізіологічного та психологічного (особистісного) характеру, що сприяють правильному і вчасному професійному самовизначенню, здобуттю професії, ефективному працевлаштуванню, досягненню успіху і високим результатам у подальшій трудовій діяльності.

Особливо це стосується школяра з порушеннями психофізичного розвитку, адже така дитина потребує спеціального підходу у цьому процесі з врахуванням структури її дизонтогенезу, первинних та вторинних дефектів.

Не повністю задовольняє наші цілі також і обмеження допрофесійної підготовки тільки заходами з професійної орієнтації, оскільки в останнє входять не всі інструменти корекційно-реабілітаційної діагностики та впливу на підлітка з інвалідністю, які ми маємо використовувати у цій сфері.

Іноді, особливо у радянській педагогічній літературі, сутність поняття допрофесійної підготовки підмінялася поняттями «трудове навчання», «загальнотрудова підготовка» і так далі. Що також, на наш погляд, є значною примітивізацією цього педагогічного явища.

У той же час в педагогічних джерелах є й приклади широкого і ґрунтовного тлумачення допрофесійної підготовки. Зокрема, в Російській педагогічній енциклопедії [3] зазначається, що

«Допрофесійна підготовка – загальнотрудова підготовка політехнічного і профорієнтаційного характеру учнів загальноосвітніх шкіл; базовий компонент подальшого професійного навчання. Допрофесійна підготовка носить інтегративний характер і здійснюється в процесі всіх основних видів пізнавальної і творчої діяльності учнів. Її мета – сприяти формуванню стійких орієнтації на трудовий спосіб життя, етико-психологічної і до певної міри практичної готовності до праці, вихованню загальної трудової культури, розвитку творчих здібностей, інтелектуальних і психофізіологічних якостей особи» [там же, С. 285].

Таке тлумачення допрофесійної підготовки більш прийнятне і логічно веде нас до системного розуміння допрофесійної підготовки і вивчення вікової та нозологічної специфіки у реалізації цього процесу, визначення його особливостей відповідно до психічного та фізичного розвитку, функціональних можливостей, специфіки здоров'я, соціального та психосоціального статусу дітей і підлітків.

Допрофесійна підготовка у цій площині повинна мати багатоаспектну спрямованість і починатися набагато раніше, ніж у випускних класах старшої школи. Вона передбачає «виховання працьовитості, формування потреби в праці, розвиток значимих для трудової діяльності психофізіологічних функцій організму, професійно важливих якостей особистості, загальних (інтелектуальних, фізичних, творчих і ін.) і деяких спеціальних (математичних, художніх і ін.) здібностей, формування політехнічного кругозору і початкового рівня професійної компетентності, накопичення соціального досвіду в колективній праці, виховання культури праці, нового економічного мислення, зміцнення здоров'я» [там же, С. 285].

Вікова диференціація призводить до набуття процесом допрофесійної підготовки наголосу на різних її аспектах на кожному з етапів дошкільного виховання та шкільного навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

У дошкільному віці та перших класах шкільного навчання допрофесійна підготовка стартує з таких компонентів, як ігрова діяльність, формування навичок спілкування та доступної ручної праці, виконання легких трудових завдань. Це дає можливість дітям з інвалідністю з ранніх років накопичувати позитивний трудовий досвід, обирати свої шляхи та формувати прийоми майбутньої трудової діяльності, розвивати відповідні елементи емоційної та інтелектуальної сфер, у початковій формі опановувати різні життєві сценарії професійної поведінки.

Молодший рівень загальноосвітньої школи вже передбачає інтеграцію трудового навчання і занять з образотворчого мистецтва, природознавства, трудові завдання, які дають можливість учню залежно від його можливостей, інтересів і схильностей спробувати свої сили у виконанні різних видів технічної, сільськогосподарської, обслуговуючої

та гуманітарної праці.

На середньому ступені шкільного навчання характерна диференціація допрофесійної підготовки по видах освоюваних трудових операцій (наприклад, обробка металу, деревини, тканин, різних природних матеріалів, кулінарні роботи, вирощування рослин і ін.) відповідно до бажань і потреб учнів, можливостей школи і специфіки її виробництва, оточення. При цьому освоєння трудових знань, умінь і навиків, виховання і розвиток учнів мають виступати як єдиний процес, що відповідає загальній меті допрофесійної підготовки.

На старшому ступені учні повинні мати можливість вільного вибору профілю навчання, що цікавить їх, – гуманітарного, природничо-наукового, математичного, художнього, технічного, сільськогосподарського, економічного і тому подібне. Конкретний зміст трудових знань, умінь і навиків, що освоюються на допрофесійному рівні, у цьому випадку визначається так, щоб вони сприяли поглибленому вивченню вибраних предметів і одночасно дозволяли вирішувати загальні задачі допрофесійної підготовки. При виборі учнями технічного, сільськогосподарського та іншого профілю допрофесійної підготовки, як правило, досягає рівня початкової підготовки за конкретною професією.

Специфіка спеціального навчання та корекційно-розвиткової роботи із підлітками, старшокласниками, які мають порушення психофізичного розвитку, полягає у тому, що іноді ми можемо, на жаль, спостерігати несформованість або викривлений розвиток тих психофізичних та особистісних властивостей школяра, які мали б вчасно сформуватися у більш ранньому віці (наприклад, позитивний досвід побутової або колективної праці, комунікативні навички у трудовій діяльності). Тож програма допрофесійної підготовки підлітків за потребою може включати і компоненти, що притаманні такій же програмі для дітей більш раннього віку.

Структура професійної орієнтації молодих людей з обмеженнями життєдіяльності потребує уточнення, оскільки практика доводить, що вони мають певні утруднення у процесі професійного самовизначення через причини як об'єктивного (в першу чергу обумовлених наявністю захворювання і його наслідків, що обмежують функціональні можливості людини), так і суб'єктивного характеру. Останні пов'язані, в першу чергу, з неадекватністю усвідомлення наслідків порушень свого психофізичного розвитку захворювання та їх впливу на реальні можливості професійного вибору, з неадекватністю самооцінки професійно важливих якостей, стосовно виду професійної діяльності, якому віддається перевага. Відповідно, вже на початковому етапі професійної орієнтації необхідне включення у програму допрофесійної підготовки засобів адекватної самооцінки і об'єктивної оцінки педагогом реальних психофізичних можливостей випускника школи.

Професійне самовизначення осіб з обмеженнями життєдіяльності в процесі їх профорієнтації здійснюватиметься ефективніше, якщо на різних етапах профорієнтації даних осіб використовуватимуться професійні проби, адаптовані відповідно до нозологічної диференціації: зросте адекватність уявлень про власні можливості та здатності, професійний вибір відповідатиме наявним можливостям, професійні плани характеризуватимуться більшою стабільністю відносно вибраного профілю навчання і його збереженням при подальшому працевлаштуванні

Отже, формування таких специфічних діяльнісних компетенцій, особистісних та соціальних якостей, психофізіологічних властивостей має відбуватися у період, що передує не тільки початку моменту працевлаштування і трудової реабілітації на робочому місці, але й процесу самого професійного навчання.

Таким чином, вчасне формування системної допрофесійної готовності підлітків з обмеженнями життєдіяльності під час їх соціальної реабілітації та освіти у школі (як спеціальній, так і інтегрованій) безумовно сприятиме майбутньому процесу професійного навчання.

Очевидно, що процес допрофесійної підготовки у такій площині розгляду питання фактично є складовою комплексного процесу соціально-психолого-медико-педагогічного реабілітування. Такі складові процесу комплексного реабілітування дітей з ДЦП мають відображати одну із важливих сутностей роботи української системи центрів соціальної реабілітації обласного та міського рівнів.

Отже, процес допрофесійної підготовки, що здійснюється в таких установах має віддзеркалювати структуру та сутність, форми й методи комплексного реабілітування, на засадничих принципах якого базується робота цих центрів. Тобто, він має бути конгруентним до її складових і здійснюватися відповідно до зазначених принципів.

Для розгляду цього питання пропонуємо зазначити універсальну структуру, компоненти та особливості системи комплексного реабілітування осіб з обмеженнями життєдіяльності, а також основні його принципи та закономірності. Відповідно до базової теорії реабілітаційних явищ і процесів будь-який реабілітаційний представляється як феномен, що знаходиться під впливом п'ятих факторів, або мод впливу: соціальний фактор – група чинників впливу на людину як на суб'єкт соціальних відносин; педагогічний (андрагогічний) фактор – група чинників впливу на людину як на суб'єкт діяльності; психологічний фактор – група чинників впливу на особистісну сферу людини; медичний фактор – група чинників впливу на здоров'я людини; техніко-середовищний фактор – група інженерно-технічних аспектів компенсації обмежень життєдіяльності людини та впливу на сферу взаємодії людини із навколишнім середовищем.

Отже, базуючись на цій діяльнісній особистісно орієнтованій п'яти-факторній моделі комплексного реабілітування осіб з обмеженнями життєдіяльності [2], сформулюємо системні критерії формування допрофесійної готовності підлітків з ПОРА в умовах навчально-реабілітаційної роботи. При цьому відповідно будуть також зазначені: показники допрофесійної готовності, інструменти діагностики та вимірювання показника, способи та методики впливу на показники.

1. Група критеріїв допрофесійної готовності, що відносяться до педагогічного фактору комплексної реабілітації:

1.1. Критерій: обізнаність у різних видах професійної та трудової діяльності.

Цей критерій дуже важлива складова професійної орієнтації та самовизначення підлітка з порушеннями функцій опорно-рухового апарату –інформованість підлітка стосовно можливих для нього сфер праці та розмаїття професій і майбутньої трудової діяльності з огляду на характеристики порушень його психофізичного розвитку.

Показник допрофесійної готовності: професійна орієнтованість.

Інструменти діагностики та вимірювання показника: співбесіда, анкета **попереднього професійного визначення**, тест «Опитувальник для визначення професійної готовності Л.Н. Кабардової», «Орієнтаційно-діагностична анкета спрямованості інтересів-2 (ОДАСІ-2)»

Способи та методики впливу на показник: бесіди, заняття, екскурсії, фільми, презентації, надання дітям інформації для ознайомлення їх із сучасними видами професійної діяльності, інформаційно-консультативні зустрічі з фахівцями Центру зайнятості та управління праці та соціального захисту населення, консультування з основних предметів шкільного курсу, налагодження роботи гуртків різного профілю.

Процес ознайомлення підлітків з професіями включає у себе різноманітні форми та прийоми надання дітям інформації для ознайомлення їх із сучасними видами професійної діяльності, інформаційно-консультативні зустрічі. Також з підлітками необхідно проводити інформаційно-консультативні заняття (заняття «моя майбутня професія»), які передбачають повне та всебічне ознайомлення підлітків зі світом професій, правилами та алгоритмами їх вибору, соціально-економічними, психологічними та медико-фізіологічними аспектами професії, протипоказаннями видів трудової діяльності.

З метою підвищення ефективності ознайомлення підлітків з порушеннями функцій опорно-рухового апарату із сучасними професіями, їх особливостями та перевагами потрібно організовувати екскурсії до навчальних закладів (професійно-технічних, середньо-спеціальних, вищих) , які готують працівників для різних сфер професійної діяльності. У ході зустрічей підлітки з ПОРА мають змогу ознайомитися з навчальною та виробничою базою закладів, умовами

зарахування та навчання, поспілкуватися зі студентами, викладачами та керівниками цих закладів, задати їм конкретні запитання. З метою діагностики та розвитку цього показника можна використовувати методику «ОДАСІ-2», спрямовану на визначення професійних схильностей та інтересів особистості. Тест складається із 102 запитань, які висвітлюють 17 основних сфер професійної діяльності людини. Вони відображають природничі, технічні, гуманітарні, педагогічні, підприємницькі, військові, спортивні і обслуговуючі напрямки у пізнавальній та практичній діяльності людини.

1.2. Критерій: універсальна компетентність та базова освіта з елементарних знань, умінь та навичок, що лежать в основі найпопулярніших сучасних професій; досвід елементарної практичної діяльності.

Показник: оцінка навчальних досягнень, творчі досягнення у закладах позашкільної освіти (гуртки, студії).

Інструменти діагностики: стандартні методи оцінки ЗУН з базових предметів шкільного курсу навчання, оцінка творчих успіхів.

Способи впливу: уроки, факультативні заняття, позаурочна робота, дистанційне навчання, інформаційно-консультативні зустрічі, позашкільна освіта.

1.3. Критерій: працелюбність та відповідальність за виконання дорученої справи.

Показник: бажання та вмотивованість працювати, наявність трудових навичок.

Інструменти діагностики: тести типу «Потреба у трудових досягненнях», спостереження на уроках труда та інших заняттях, анкетування батьків.

Способи впливу: трудове навчання, індивідуальні завдання на уроках, позаурочна робота, бесіди, робота з батьками, вплив на сімейне виховання.

1.4. Критерій: автономність, цілеспрямованість та соціальна зрілість, необхідні для майбутньої професійної підготовки та трудової діяльності.

Показник допрофесійної готовності: рівень соціальної активності, самовизначення та відповідальності; автономність-залежність; цілеспрямованість, соціальна зрілість.

Інструменти діагностики: анкета-тест «Опитувальник автономність-залежність».

Способи впливу: соціальні тренінги, сімейне виховання, робота з батьками, вплив середовища, соціальних інститутів, допомога педагогів.

2. Група критеріїв допрофесійної готовності, що відносяться до психологічного фактору комплексної реабілітації:

2.1. Критерій: необхідна направленість особистості, що потребує професія, якої бажає навчатися підліток.

Показник: конкретна направленість особистості до певного типу

професії.

Інструменти діагностики: «Диференційно-діагностичний опитувальник (ДДО)» (Є. О.Клімов).

Використання методики ДДО спрямовано на визначення професійних інтересів підлітків з ПОРА відповідно до класифікацій типів професій Клімова: «людина – природа», «людина – техніка», «людина – людина», «людина – знакова система», «людина – художній образ».

Способи впливу: бесіда, психологічні тренінги та консультації, трудові спроби, професійне орієнтування, методика «матриця вибору професії».

2.2. Критерій: Прагнення досягнення успіху та прояв лідерських якостей.

Показник: сформованість потреби у досягненні успіху та прояву лідерських якостей.

Інструменти діагностики: тести Т.Елєрса «Мотивація досягнення успіху», «Мотивація до уникання невдач» та тест «Ризик - благородна справа».

Способи впливу: бесіда, психологічні тренінги щодо зміни «мотивації до уникання невдач» на «мотивацію досягнення успіху», психологічні тренінги на розвиток відповідних лідерських особистісних якостей на заняттях в центрі реабілітації та вдома, психологічні консультації для формування активної позиції у життєтворчості, професійної діяльності та прагнення кар'єрного зросту.

2.3. Критерій: особистісна професійна перспектива та самовизначеність у професійній та трудовій діяльності

Показник: рівень самоаналізу та планування майбутнього професійного саморозвитку.

Інструменти діагностики: тест «Особистісна професійна перспектива ОПП» (Пряжніков Н.С.)

Способи впливу: лекції, психолого-педагогічних тренінги та вправи на розвиток підлітка, методика розвитку «Світ професій».

2.4. Критерій допрофесійної готовності: мотивація до трудової діяльності, вибору професії, здобуття професії, працевлаштування, ефективної трудової діяльності.

Показник: вмотивованість до вибору і здобуття професії, працевлаштування, ефективної трудової діяльності.

Інструменти діагностики: тест «Визначення основних мотивів вибору професії» (Е.М. Павлютенков).

Способи впливу: психологічні тренінги, бесіди, презентації, психолого-педагогічні вправи «Моя майбутня самореалізація», психологічні консультації для формування мотивації до трудовій діяльності.

3. Група критеріїв допрофесійної готовності, що відносяться до

соціального фактору комплексної реабілітації:

3.1. Критерій: комунікативні та організаторські особистісні здібності.

Показник: комунікативність та організаторські риси.

Інструменти діагностики: тест «Діагностика комунікативних і організаторських схильностей (КОС-2)»

Способи впливу: орієнтаційна анкета Б.Басса, тренінг «Я навчаюсь спілкуванню», бесіди.

3.2. Критерій: адаптація до соціального та професійного середовища, ефективне самопрезентування.

Показник: адаптованість особистості підлітка до змін у соціально-професійному середовищі, емоційна стійкість, здатність до ефективного самопрезентування.

Інструменти діагностики: тест Дж.Голланда, тест ССДСО.

Способи та методики впливу на показник: розвиток самоусвідомлення адаптаційних можливостей через анкети «Якір кар'єри» Е.Шейна, тестів Кеттела та соціально-педагогічні вправи для розвитку підлітка, психолого-педагогічні бесіди та тренінги, що готують підлітка вчасно виявити та подолати конфліктні ситуації, допомогти підлітку правильно адаптуватися до навколишнього середовища, тренування емоційної стійкості та вміння самопрезентації.

4. Група критеріїв допрофесійної готовності, що відносяться до медичного фактору комплексної реабілітації:

Медичний супровід допрофесійної підготовки підлітків з ПОРА є необхідною та дієвою складовою процесу професійного реабілітування. Він дозволяє підвищити ефективність заходів із комплексної соціальної реабілітації, оптимізувати професійну реабілітацію підлітків, підготувати їх організм до подальшої інтенсивної трудової діяльності.

4.1. Критерій: загальний стан здоров'я.

Показник: готовність до відповідного інтенсивного режиму навантажень, пов'язаних з трудовою діяльністю.

Інструменти діагностики: визначення рівні показника базується на аналізі характеру захворюваності та спостереженні лікарів, рекомендації спеціалістів медичних закладів, з урахуванням даних Індивідуальної програми реабілітації МСЕК.

Способи впливу: відновне лікування та фізична реабілітація.

4.2.Критерій: психічна та фізична витривалість, розумова працездатність.

Показник: розумова працездатність, спроможність підлітка здійснювати психічну або фізичну діяльність (виконувати дії) за відносно тривалий проміжок часу.

Інструменти діагностики: результати медико-діагностичних обстежень, фізична витривалість підлітка визначається як часовий проміжок виконання обумовлених фізичних вправ або завдань

трудового характеру.

Способи впливу: психологічні та фізичні тренування; фізична реабілітація, що забезпечує функціональне відновлення підлітка з ПОРА, виявляє і розвиває резервні і компенсаторні можливості його організму.

5. Група критеріїв допрофесійної готовності, що відносяться до техніко-середовищного фактору комплексної реабілітації:

5.1. Критерій: фізична адаптованість організму до навколишнього архітектурного середовища, приміщень майбутнього робочого місця.

Показник: скомпенсованість та скорегованість порушень фізичного розвитку (зокрема, ПОРА) спеціальними засобами технічної реабілітації, відновленість функціональних можливостей організму технічними засобами реабілітації у площині обраної підлітком професії.

Інструменти: техніко-середовищний показник вимірюється для кожного підлітка особисто, через опору данні про інвалідизуюче захворювання підлітка реабілітологи визначають можливість та доцільність використання підлітком з ПОРА технічних засобів реабілітації при виконанні трудових дії.

Способи впливу: протезування, ортезування, забезпечення візками, палицями, милицями тощо, консультації лікарів-ортопедів, протезистів, неврологів, тренування за допомогою фахівців з питань використання ТЗР, апробація ТЗР у конкретних умовах виробничого середовища.

Наведена вище модель була апробована в експерименті одним із авторів цієї статті (Бажминим В.Б.) на таких дослідницьких майданчиках, як: Державний комплекс соціальної реабілітації дітей-інвалідів (м. Миколаїв), Миколаївський міський центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів, Знам'янська спеціальна школа-інтернат для дітей з ПОРА, ЗОШ №39 м. Миколаєва.

Дослідження здійснювалося в рамках діяльності груп професійної орієнтації шкіл, Центру дитячої ортопедії та реабілітації в режимі стаціонарного перебування дітей та Центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів «Надія» в режимі денного перебування дітей. В експерименті взяло участь близько 120 підлітків з ПОРА. Результати довели ефективність такого підходу до формування допрофесійної готовності підлітків з порушеннями опорно-рухового апарату.

Аналіз отриманих результатів по 13-ти критеріям по 5-ти групам відповідно до факторів реабілітаційного впливу на підлітка з порушенням функцій опорно-рухового апарату надає нам можливість зробити висновок, що допрофесійна підготовка підлітка повинна спиратися на педагогічний, психологічний, соціальний, медичний і техніко-середовищний супровід загального комплексного соціального реабілітування. Застосування наведеної вище схеми формування допрофесійної готовності підлітків з порушеннями психофізичного розвитку (зокрема, з ПОРА) в рамках відповідної корекційної-

реабілітаційної роботи дозволить підвищити ефективність соціальної реабілітації та оптимізувати допрофесійну підготовку, полегшити майбутнє професійне навчання, працевлаштування, кар'єрний зріст і досягнення професійних успіхів молодій людині з інвалідністю. .

Список використаних джерел

1. Шевцов А.Г. Обґрунтування ортопедагогіки // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / Вип. ІХХ. В двох частинах, частина 1. Серія: соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський: Медобори, 2012. – 462 с. – С. 274-284.
2. Шевцов А.Г. Освітні основи реабілітології: [монографія] / А.Г. Шевцов. – К.: «МП Леся». – 2009. – 483с.
3. Российская педагогическая энциклопедия. В двух томах. Том II. – Москва: Большая Российская энциклопедия, 1993-1999. – 672 с.

The article presented ortopedagogical approaches to the pre-professional training of the teenagers with motor disabilities

Keywords: ortopedagogic, teenagers with motor disabilities, pre-professional training.

Отримано 17.9. 2013

УДК: 376-056.263:616.28 – 008.14 – 053.4 / 5:616 – 089.843 – 031.61:611.851

В.М. Шевченко

РАННЄ ВИЯВЛЕННЯ ТА ДОПОМОГА ДІТЯМ З ГЛИБОКИМИ ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ

Стаття висвітлює значення раннього виявлення та кохлеарної імплантації в реабілітації дітей з глибокими порушеннями слуху. У статті автором розкрито сутність раннього втручання, поняття кохлеарної імплантації, представлені методології, що застосовуються в роботі з дітьми, а також зазначені проблемні питання.

Ключові слова: раннє виявлення, кохлеарна імплантація, реабілітація, глухі діти, порушення слуху.

Статья отражает значение раннего выявления и кохлеарной